

İstanbul Üniversitesi Ve Tarihi

27 ŞUB

[Melih KOTBAS](#) tarafından [Tarih](#) kategorisinde yayınlanmıştır

[Yorum yok](#)

Slogan "Yeni Çağda" Öncüydük,
"Bilgi Çağı"nda da Öncü Olacağız...

Kuruluş tarihi [30 Mayıs 1453](#)

Tip [Devlet Üniversitesi](#)

Rektör Prof. Dr. [Yunus Söylet](#)

Rektör yardımcısı Prof. Dr. [Ahmet Gökçen](#)

Prof. Dr. [Zeynep Çiğdem Kayacan](#)

Prof. Dr. [Nurkan Yağız](#)

Akademik personel 5.000

Öğrenciler 55.000

Konum [İstanbul, Türkiye](#)

Website www.istanbul.edu.tr

İstanbul Üniversitesi'nin [Beyazıt Meydanı](#)'nda bulunan tarihî ana kapısı ve arka kısımda görülen [Beyazıt Kulesi](#)

İstanbul Üniversitesi (İÜ), [İstanbul](#)'da bulunan [devlet üniversitesidir](#). [Fatih Sultan Mehmet](#)'in [İstanbul'u fethinin](#) ertesini günü [30 Mayıs 1453](#)'te kurulmuştur. [Dünyanın](#) en eski 20, [Avrupa](#)'nın en eski 10 üniversitesi arasındadır. [Dünyanın en iyi 500 üniversitesi](#) sıralamasına [Türkiye](#)'den giren ilk ve hâlen bu listede bulunan tek üniversitedir.[\[1\]\[2\]](#) İstanbul Üniversitesi dünyanın en iyi 500 üniversitesi arasında [2006](#)'dan beri yer almaktadır. Üniversite, aynı zamanda [Asya Pasifik](#) bölgesinin en iyi 100 üniversitesi arasındadır.[\[3\]\[4\]](#) Üniversitede yaklaşık 55.000 lisansüstü, lisans ve ön lisans öğrencisi öğrenim görmektedir. Bu yükseköğretim işlemi 5000 öğretim üyesi ve öğretim elemanı tarafından gerçekleştirilmektedir.

Konu başlıkları

- [1 Kuruluşu](#)
- [2 Osmanlı Geçmişi](#)
- [3 Cumhuriyet'in İlk Yılları](#)
- [4 Tek Parti Yıllarında İstanbul Üniversitesi](#)
- [5 1946'dan Bugüne](#)
- [6 Amblem](#)
- [7 Yerleşkeleri](#)
- [8 Eğitim-araştırma destek birimleri](#)
- [9 Akademik Birimler](#)
- [10 Araştırma Merkezleri](#)
- [11 Kaynakça](#)
- [12 Dış bağlantılar](#)

Kuruluşu

Bizans ve Osmanlı geleneklerinin birlikte incelenebileceği görüşünde olan Alman hukuk tarihçisi [Richard Honig](#), İstanbul Üniversitesi tarihinin 1 Mart 1321'e kadar uzandığını ifade etmektedir. Bugünkü [Merkez](#) Bina'nın bulunduğu tepede kurulan, Roma üniversiteleriyle eşdeğer olan, tıp, hukuk, felsefe ve edebiyat fakültelerinden oluşan bu üniversite, aslında İstanbul'da üniversite eğitiminin başlangıcı sayılmaktadır.

Türk araştırmacılar ise, İstanbul Üniversitesi'nin köklerini [1453](#)'e götürmektedir. Gerçekten, fetihin ertesini günü [30 Mayıs 1453](#)'te [Ayasofya](#) ve [Zeyrek](#)'te yapılan bilimsel toplantılar, [Türk-Osmanlı](#) bilim yaşamının ilk günü ve takiben bir külliye'nin kurulmasının başlangıcı kabul edilmektedir. Nitekim, [Sıddık Sami Onar](#), "Türklerin İstanbul'da bir üniversite bulamadıklarına ve kendi uygarlıklarını yerleştirdikleri bu kentte kendi tarzlarında kurdukları" üniversite eğitime dikkatleri çekmektedir. Yine, [Cemil Bilsel](#), tıp, hukuk, fen ile edebiyat fakültelerinin ve İstanbul Üniversitesi'nin ilk başlangıç noktasının [1470](#) yılında kurulan [Fatih Külliyesi](#) olduğunu vurgulamaktadır.

Osmanlı Geçmişi

[Osmanlı Devleti](#)'nde bir dönem Harbiye Nezareti (Savaş Bakanlığı) olarak kullanılan İstanbul Üniversitesi rektörlük binası ve önünde bulunan Atatürk anıtı

Yükselme ve genişleme dönemlerinde kurulan Beyazıt, Yavuz ve Kanuni Süleyman Medreseleri dönemlerinin hukuk, edebiyat, ilahiyat ve tabii bilimler okutulan birer görkemli üniversiteleri sayılırlarken; duraklama ve gerileme dönemlerinde,

gözlem ve deneyi reddeden, akılcı ve bilimsel özellik ve güçlerini yitirmiş, imparatorluğun kaderini paylaşarak benzer süreci yaşamışlardır.

Osmanlı Devleti'nde Avrupa tarzında modern bir üniversite kurma girişimleri [1846](#)'da başlamıştır. 1863, 1870 ve 1874'teki başarısız denemelerden sonra nihayet [II. Abdülhamit](#)'in fermanıyla 31 Ağustos 1900'de [Darülfünûn-ı Şahane](#) adı verilen ilk üniversite açılmıştır. İstanbul Üniversitesi, işte bu kurumun doğrudan devamıdır.

Darülfünûn'un Osmanlı dönemindeki düşünümü için [Darülfünun](#) maddesine bakınız.

Cumhuriyet'in İlk Yılları

Türkiye Cumhuriyeti [21 Nisan 1924](#) tarihli ve 493 sayılı Kanun'la İstanbul Darülfünunu'nun tüzel kişiliğini tanıdı.

Lağvedilen Fatih ve [Süleymaniye](#) Medreseleri, 7 Ekim [1925](#)'de Darülfünun'a bağlı İlahiyat Fakültesi olarak "reorganize" edildi. (1925-26 ders yılında 284 talebesi olan bu fakülte, 1933 üniversite reformu sonucunda Yüksek İslam Enstitüsüne çevrildi, ertesi yıl sadece 20 öğrencisi kaldığından kapatıldı.)

[4 Mart 1924](#) tarihli [Tevhid-i Tedrisat Kanunu](#)'yla ilk ve orta öğretimi devletleştiren Cumhuriyet yönetimi, Darülfünun'un özerk statüsüne kuşku ile yaklaşmıştır.

Yönetim ile üniversiteyi karşı karşıya getiren ilk olay, 1923'te Cumhuriyet'in ilanı üzerine bir kutlama mesajı gönderilmesi teklifine, Darülfünun Talebe Birliği genel kurulunun, "üniversitenin siyasi akımların dışında kalması kanaatiyle" karşı çıkması oldu. [\[5\]](#)

İkinci bir olay, harf devrimi konusunda bazı Darülfünun hocalarının çekinceler ifade etmeleri idi. Ancak bardağı taşıran damla, Atatürk'ün 1930'dan itibaren benimsediği Türk tarih ve dil tezlerine Darülfünun'un ilgi göstermemesidir. 1930 Aralığındaki Darülfünun ziyareti sırasında, "Ankara, Ege, Aka, Eti, ata, arkeos, amiral, kaptan" kelimelerinin kökeni hakkında sınıdığı bazı profesörlerin kuşkucu yaklaşımları, Atatürk'ü kızdırmıştır.

1932 Türk Tarih Kongresinde, bazı profesörlerin ([Mehmet Ali Ayni](#) ve [Zeki Velidi Togan](#) gibi) açıkça, bazılarının tevîl ve yumuşatma yoluyla Gazi'nin tezlerine karşı çıkmaları, Darülfünun'un sonunu getirdi. İlhan Başgöz'ün deyişiyle:

"Bu kongrede İstanbul Darülfünunundan bazı öğretmenler resmi dil ve tarih görüşlerini eleştirmek cesaretini gösterirler.

Mustafa Kemal'in öz ilgi ve desteği ile yürütülen ve hükümetin kültür politikası halini alan bu iki görüşün Üniversitede destek bulamaması bir yana, bir de eleştirilmesi Ankara'da şiddetli tepki yaratır." [\[6\]](#)

Kongreden iki ay sonra sonra, Türk tarih tezinin ateşli savunucusu, eski İstiklal Mahkemesi hakimi Dr. Reşit Galip Maarif Vekili tayin edilerek, üniversiteye çeki düzen vermekle görevlendirildi. Daha önce İsviçreli eğitimci [Albert Malche](#) ülkeye çağrılarak, Darülfünun'un aksayan yönlerini eleştiren bir rapor yazması sağlanmıştı. 1933 Temmuzunda çıkarılan **2252 sayılı yasa** ile Darülfünun ve ona bağlı bütün kurumlar, kadro ve örgütüyle lağvedildi. Yerine İstanbul'da Maarif Vekâletine bağlı yeni bir üniversite kurulması öngörüldü. **İstanbul Üniversitesi** [1 Ağustos 1933](#)'de yeni bir kadro ve yapıyla açıldı. [1 Kasım 1933](#)'de Türkiye'nin "ilk ve tek" üniversitesi olarak eğitime başladı.

Tek Parti Yıllarında İstanbul Üniversitesi

İstanbul Üniversitesi rektörlük binasının içi

A.Kazancıgil'e göre [1933](#) Reformu "[1924](#)'te başlayan 'Atatürk Kültür Hareketi'nin önemli bir parçası ve devamlılığının simgesidir."

Daha önce kendisine [19 Eylül 1926](#)'de fahri müderrislik payesini veren [Darülfünun](#)'u ilk kez [1930](#)'da, ve ikinci kez [1933](#)'te ziyaret eden [Atatürk](#) -Widmann'ın yorumuna göre- "İstanbul Üniversitesi projesi büyük önem taşımakta ve bunu batılılaşma arayışının etkin bir aracı olarak görmekteydi."

Bugünkü anlamıyla kurulan İstanbul Üniversitesi'nin açılış konuşmasında [Reşit Galip](#) "...artık üniversitenin tarafsız bir seyirci gibi kalan, ...yalnız ders okutan, bilimsel araştırmalara yer vermeyen, " bir kurum olmak yerine "...en esaslı vasfı milliliği ve inkılâpçılığıdır" diyerek bilimin ve Üniversitenin toplum hayatındaki yaşamsal işlevini öne çıkarıyordu. İlginç bir kader, Dünyanın savaş konjonktürü özellikle [Alman](#) ve Avusturyalı, Fransız, İtalyan ve Macar bilim adamlarının entelektüel göç ve ilticasını başlattı. Yabancı hocaların Türk akademik çevreleriyle bir kez daha oluşturduğu renklilik, batı alemiyle beraberliğin verdiği fikri ve bilimsel ivme ürünlerini eğitim sistemi, genç akademik kadroların oluşup yetişmesi, bilimsel yöntem ve araştırmanın yerleşmesi, kurumlaşma gibi gayet olumlu bir geniş yelpazede ortaya koydu.

Kuruluşun mimarları olan öğretim kadrosu [29 Mayıs 1934](#) tarihli 2467 sayılı teşkilat yasası ile ç kaynaktan gelmişti: ilki, lağvedilen Darülfünundan gelenler, ikincisi Cumhuriyet döneminde Batı'da eğitim görmüş, bilimsel yeterliliğe sahip olanlar ve üçüncüsü yabancı hocalar.

Batılı araştırmacılar için "fikir ve bilim, kısaca beyin kaybı" olarak nitelendirilen bu göç ve iltica genç Cumhuriyet'in bilimsel kurumlarını doğup serpilmesinde, sadece İstanbul Üniversitesi'nin değil kurulmakta olan yeni üniversite ve eğitim kurumları için de maliyeti çok düşük ama etkisi çok büyük ve kalıcı tarihi bir fırsat olmuştur.

[Sıddık Sami Onar](#)'a göre "akademik mesleğin tabanını hazırlamayı" amaçlayan 1933 Reformu yönetsel özerklik ilkesine karşın "hala rektörü Milli Eğitim Bakanlığınca tayin edilen, önerdiği dekanlar yine Milli Eğitim Bakanı tarafından atanan, fakat üniversite işlerinde bir dereceye kadar yetki genişliğine sahip yöneticiler" sistemine dayanıyordu. Döneme ilişkin belgeler daha önce Darülfünun ve olan Zeynep Hanım Konağı'nın [28 Şubat 1942](#)'de ve daha sonra Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı binasının [1946](#)'da yanmasıyla kaybolmuş, yok olmuştur.

1946'dan Bugüne

Arka yüzünde İstanbul Üniversitesi ana kapısı çizimi bulunan 500 [Türk lirası](#). [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası](#)'nın altıncı emisyon banknotlarından olan bu banknot [1971](#) yılında dolanıma girmiş, [1984](#) yılında dolanımdan kaldırılmıştır.

İstanbul Üniversitesi'nin bu yasal sistemi [1946](#)'ya kadar sürerken akademik mesleğin tabanı ortaya çıkmıştı. [13 Haziran 1946](#)'da 4936 sayılı yasayla artık Türk üniversiteleri'ne ve onları oluşturan fakültele bilimsel ve yönetsel özerklik tanınmış ve bu kurumlara birter "hizmet yerinden yönetim" yapısı kazandırılmıştır. Bu önemli değişikliğin gerekçesi "fakülte ve üniversitelerin diğer devlet kuruluşlarına benzemeyen bir yapıda olmaları ve bu sebeple yöneticilerin ayrı bir görgü ve uzmanlığa ihtiyaç göstermesi, bu fakülte ve üniversitelerin diğer yönetim teşkilatı dışında özerklikleri ve yasal kişilikleri olan ve Milli Eğitim Bakanı'na doğrudan bağlı bulunan, ayrı bir bütçeye sahip olmaları" şeklinde gösterilmiştir.

Bu yasa, Onar'a göre, "Türk Üniversiteleri'nin kuruluşu ve işleyişini, akademik kariyer mensuplarının ilim, görev ve fikir istiklalini, özgürlüğünü sağlam esaslara bağlamakla beraber daha ilk senelerde ihlallere uğradı... ve kariyer mensupları fikir hürriyetleri tahdit edilerek ... keyfi takdiri Bakanlık emrine alınmaya başlandı."

Bu tür ihlaller ve K. Oğuzman'a göre "Üniversitelerin özerklik çerçevesinde iyi bir oto-kontrol sistemini işletmemeleri ve üst derece kadroların yetersizliği [27 Mayıs 1960](#)'ın her alanda reform arzuları ile birleşince" bir yandan [1961 Anayasasının](#) 120.maddesinde üniversiteler özerk kuruluşlar olarak yer alırken, 27.10.1960 tarihli 115 sayılı yasa, 1946 tarihli 4936 sayılı yasanın bazı maddelerini değiştirip yeni maddeler eklemiştir. Bu yasayla Milli Eğitim Bakanlığının Üniversite üzerindeki yetkileri azalmış, fakülte kurullarına daha geniş katılım sağlanmış ve kadro tıkanıklıklarını aşmak üzere yeni düzenlemeler getirilmiştir. Kısaca yönetim, teşkilat, öğretim üyeliği ve yardımcılığı konularında daha geniş özerklik koşullarında yeni esaslar konmuştur.

Yapılan değişikliklerin bir kısmı İstanbul Üniversitesi'nde bazı aksaklıkları düzelterip daha uygun bir çalışma ortamı sağlamış ise de toplumsal ve politik gelişmelerin gerek ülkede gerek üniversitelerin idari özerkliğinin Anayasa güvencesinden yoksun bırakılması tehlikesi ile karşı karşıya bırakmış; ancak, [20 Eylül 1971](#) tarihli 1488 sayılı yasayla Anayasa'da yapılan değişiklikte üniversite özerkliğine dokunulmamasında İstanbul Üniversitesi'nin görüş ve tutumunun ciddi, tarihsel bir etkisi olmuştur. İstanbul Üniversitesi [20 Mayıs 1973](#) tarihli 1750 sayılı yeni Üniversiteler Kanunu ile Cumhuriyetin 50.yıldönümünde yeni bir düzende girmiştir. 4936 sayılı yasağı tümünden değıtiren bu yasayla iki yeni üst kuruluş Yüksek Öğretim Kurulu ve Üniversite üyesi gereksinimini karşılama görevi bu kez eski ve köklü üniversitelere getirilmiştir. Yasanın öngördüğü gelişmekte olan

üniversitelere öğretim üyesi yardımını İstanbul Üniversitesi'nin büyük ölçüde yerine getirdiği yadsınamaz. Bugün İstanbul Üniversitesi [6 Eylül 1981](#) tarihli 2547 sayılı yasa hükümlerine tabi olarak çalışmakta; çağdaş, ilerici ve laik bir eğitim kurumu olarak tarihsel, toplumsal ve bilimsel işlev sürdürülmektedir.

Amblem

İstanbul Üniversitesi'nin simgesi olan "yılanlı amblem" [1243](#) tarihli [Selçuklu](#) Şifa Yurdu motiflerinden Prof. [Süheyl Ünver](#) tarafından esinlenerek tasarlanmıştır.

Yerleşkeleri

İstanbul Üniversitesi Beyazıt Yerleşkesi bahçesinde bulunan, [Doğu Romalılar](#)'dan kalma kalıntılar

İstanbulun çeşitli semtlerinde bulunan yerleşkelerde eğitim faaliyetleri göstermektedir.

- Avcılar
- Bahçeköy
- Beyazıt
- Vezneciler
- Cerrahpaşa
- Çapa
- Bakırköy
- Şişli (Mecidiyeköy)
- Kadıköy
- Ankara
- [Eskişehir](#)

Eğitim-araştırma destek birimleri

- Silivri
- Sapanca
- Gökçeada
- Van
- Antalya

Akademik Birimler

İstanbul Üniversitesi Beyazıt Yerleşkesi ana kapısından [Beyazıt Meydanı](#)'na inen merdivenler

- Fakülteler
  - [Hukuk Fakültesi](#)
  - [Siyasal Bilgiler Fakültesi](#)
  - [İstanbul Tıp Fakültesi](#)
  - [Edebiyat Fakültesi](#)
  - [Fen Fakültesi](#)
  - [İktisat Fakültesi](#)
  - [Orman Fakültesi](#)
  - [Eczacılık Fakültesi](#)
  - [Dış Hekimliği Fakültesi](#)
  - [Cerrahpaşa Tıp Fakültesi](#)
  - [İşletme Fakültesi](#)
  - [Veteriner Fakültesi](#)
  - [Mühendislik Fakültesi](#)
  - [Su Ürünleri Fakültesi](#)
  - [İletişim Fakültesi](#)
  - [İlahiyat Fakültesi](#)
  - [Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi](#)
- Bölümler
  - Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
  - Enformatik Bölümü
  - Güzel Sanatlar Bölümü
  - Türk Dili Bölümü
  - Yabancı Diller Bölümü
- Yüksek Okullar
  - Adalet Meslek Yüksek Okulu
  - Bakırköy Sağlık Yüksek Okulu
  - Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
  - [Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu](#)
  - Devlet Konservatuvarı
  - Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu

- Ormancılık Meslek Yüksek Okulu
- Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu
- Sapanca Su Ürünleri Meslek Yüksek Okulu
- Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu
- Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu
- [Ulaştırma ve Lojistik Yüksek Okulu](#)
- Veteriner Fakültesi Meslek Yüksek Okulu
- Enstitüler
  - Adli Tıp Enstitüsü
  - Akciğer Hastalıkları ve Tüberküloz Enstitüsü
  - Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü
  - Çocuk Sağlığı Enstitüsü
  - Deneysel Tıp Araştırma Enstitüsü
  - Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü
  - [Fen Bilimleri Enstitüsü](#)
  - İşletme İktisadı Enstitüsü
  - Kardiyoloji Enstitüsü
  - Nörolojik Bilimler Enstitüsü
  - Onkoloji Enstitüsü
  - Sağlık Bilimleri Enstitüsü
  - Sosyal Bilimler Enstitüsü

Araştırma Merkezleri

- [Bankacılık Araştırma Merkezi](#)
- Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi
- Biyoteknoloji ve Genetik Mühendisliği Araştırma ve Uygulama Merkezi
- Gözlemevi Araştırma ve Uygulama Merkezi
- İleri Analizler Laboratuvarı
- İnsan Hakları [Hukuku](#) Araştırma ve Uygulama Merkezi
- İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi
- Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
- Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma ve Uygulama Merkezi